

Porin kaupunki
Palveluverkkotoimikunta
Toimialajohtaja Esa Kohtamäki
kirjaamo@pori.fi

Viite Kannanottopyyntöne 4.2.2019

Aihe **Porin palveluverkkouudistus vaihtoehtoinen**

Porin palveluverkkoselvitys julkistettiin helmikuun alussa. Selvitys sisältää useita vaihtoehtoja Porin lähivuosien koulu- ja varhaiskasvatuksen yksiköistä. Siinä on kuvattu monipuolisesti nykytilaa ja muutostarpeita mm. eri alueiden oppilasmäärien ja sekä toiminnan laadun ja kehittämisen kannalta. Tarkastelussa on käsitelty kiinteistöjen tilannetta, arvioitu kehittämistarpeita ja kustannuksia eri vaihtoehtoisissa. Koulurakennusten suojelua ja merkitystä arvokkaana rakennusperintönä ei ole kahta esimerkkiä lukuun ottamatta huomioitu. Koulut toimivat rakennuksissa, joista merkittävä osa on kuitenkin luokiteltavissa arvokkaaksi rakennusperinnöksi. Rakennushistoriallisten arvojen ohella kouluilla on suuri identiteettimerkitys ja käyttöarvo harrastus- ja liikuntapaikkoina vähintäänkin omalla alueellaan. Kun toimintoja keskitetään, jää moni alue kokonaan ilman tärkeää kokoontumispaikkaa.

Selvityksen vaihtoehtoisista yksi on toimialajohtajan esitys, johon Satakunnan Museo seuraavassa ottaa ensi sijassa kantaa. Sivistysjohtajan esitys sisältää kaikkiaan kahdeksan koulun ja Porin molempien lukiodien lakkauttamisen. Lisäksi kolm koulun lakkauttämispäätös esitetään tehtäväksi oppilasmäärien kehityksen perusteella. Lakkautettavien koulujen tilalle esitetään rakennettavaksi kaksi uutta koulua sekä perustettavaksi uusi suurlukio, jolle rakennettaisiin kokonaan uudet tilat. Esitykseen sisältyy lisäksi Porin lyseon, Porin suomalaisen yhteislyseon ja Kuninkaanhaan koulun muuttaminen yhtenäiskouluiksi. Ahlaisten nykyinen koulu esitetään purettavaksi ja korvattavaksi välivaiheen jälkeen uudella monitoimitalolla, jonne sijoitettaisiin koulu, kirjasto ja päiväkot. Lakkautettavien koulujen osalta selvityksessä ei oteta kantaa koulurakennusten kohtaloon lukuun ottamatta Cygnaeuskoulua, joka esitetään muutettavaksi "kaikkien porilaisten taloksi". Koulurakennusten kulttuurihistorialliset arvot tulee kuitenkin käsitellä ennen päätösten tekemistä tulevasta palveluverkosta.

Koulujen ja päiväkotien suojele ja arvot

Lakkautettavaksi esitetyistä kahdeksasta koulusta (Kalahalman, Toejoen, Ruosniemen, Cygnaeuksen, Uudenkoiviston, Tuorsniemen, Vähärauman ja Reposaaren koulut) kuusi on suojeltu kohdemerkinnällä joko Porin kantakaupungin yleiskaavassa (KV hyv. 10.12.2007) tai Reposaari-Tahkoluoto-Lampaluoto-Ämtöö -osayleiskaavassa (KV hyv. 24.3.1997). Merkintään liittyy määräys *Suojeltavaa rakennusta ei saa purkaa*. Suojelun voidaan katsoa tarkoittavan esim. Vähärauman ja Toejoen koulujen osalta 1930-luvun koulurakennuksia ja Uudenkoiviston koulun osalta kaikkia kolmea rakennusta. Osayleiskaavan suojele tulee ottaa huomioon, koska kouluja koskevat asemakaavat ovat pääosin vanhentuneita, eikä niissä ole otettu kantaa suojelekysymyksiin. Esimerkiksi valtakunnallisesti merkittävää Cygnaeus-koulua koskeva asemakaava on vuodelta 1946. Kolmen koulun osalta lakkautuspäätös esitetään tehtäväksi oppilasmäärän kehityksen perustella. Niistä Kankaan koulun vanha osa on suojeltu asemakaavalla ja Enäjärven koulu on maakunnallisesti merkittävä kohde.

Asemakaavojen vanhentuneisuus on merkittävä ja ilmeisen tiedostamaton ongelma palveluverkkouudistuksessa, eikä sitä tule sivuuttaa tehtäessä ratkaisuja koulujen tulevaisuudesta. Asemakaava ohjaa (tai ei ohjaa) käyttötarkoituksen muutoksia ja peruskorjausta sekä ottaa kantaa mahdolliseen purkamiseen. Asemakaavan tulee olla ajantasainen myytäessä arvokkaita koulurakennuksia uuteen käyttöön.

Sodan jälkeen valmistunut rakennuskanta, johon koulurakennuksista huomattava osa kuuluu, on Suomessa vasta tulossa arvioinnin piiriin. Silti erityisesti moderneja koulurakennuksia jo puretaan ennen kaikkea sisäilmaongelmien vuoksi. Museovirasto käynnisti 2010-luvun alussa Suomen sodanjälkeistä rakennusperintöä määrittävän Rakennettu hyvinvointi -hankkeen, jonka aloitti Kunnat hyvinvointi-Suomen rakentajina -kyselytutkimus. Hyvinvointi-Suomen keskeinen rakentaja Suomessa ovat olleet kunnat, jotka sodan jälkeisinä vuosikymmeninä rakensivat valtavan määrän kouluja, päiväkoteja, kirjastoja, terveyskeskuksia, joista on muodostunut tärkeä osa identiteettiämme.

Keskeisen osa-alueen Rakennettu hyvinvointi -hankkeessa ovat koulurakennukset, joista on luotu oma www.koulurakennus.fi -sivustonsa. Sivustolla asiantuntijat jakavat tietoa koulujen korjaamisesta, säilyttämisestä ja arvoista. Siellä esitellään esimerkiksi Liikelaitos Oulun Tilakeskuksen kehittämää Työkalua, jossa koulukiinteistöjen ylläpitoa varten määriteltiin neljä osa-alueita tarvittavan tiedon tuotantoa varten. Osa-alueet ovat: rakennustekniset ominaisuudet ja ylläpito; sijainti palveluverkossa; tilojen käyttötarkoituksen mukainen toiminnallisuus sekä **kulttuurihistoriallinen ja arkkitehtoninen arvo**. Työkalua varten kaikki Oulun koulut inventoitiin.

Porissa sodan jälkeisen ajan rakennuskannan inventointi ja arvottaminen on vasta alussa mm. parhaillaan käynnissä olevassa Porin ruutukaavakeskustan modernin rakennusperinnön inventoinnissa (kaupunkisuunnittelu). Porin koulurakennuksia koskevat tiedot ovat kuitenkin toistaiseksi sirpaleisia. Osan kouluista on Satakunnan Museo inventoinut, mutta kokonaiskuva puuttuu. Kaikki Porin koulut kattava inventointi tulisikin kiireisesti tehdä ja osoittaa siihen tarvittavat resurssit. Malleja työhön on runsaasti tarjolla muista kaupungeista mm. koulurakennus.fi -sivustolla.

Kysymys koulujen lakkauttamisesta ei Porissakaan ole uusi. Kaupungista on vuoden 1992 jälkeen lakkautettu kaikkiaan 21 koulua ja lukiota (palveluverkkoselvityksen liite 15). Näistä lakkautettujen neljän lukion rakennukset ovat kuitenkin jääneet edelleen koulukäyttöön. Pääosa lakkautetuista kouluista on siirtynyt muuhun käyttöön tai myyty. Etenkin 1970-luvulla rakennettuja kouluja on myös purettu. Lakkautetun Herralahden koulun ohella on purettu muutkin Porin 1970-luvun suuret peruskoulut, Pohjois-Porin koulu Pormestarinluodossa ja Itä-Porin koulu Sampolassa.

Nyt tehty koulujen lakkauttamisesitys johtaisi kuitenkin kokonaan uuteen tilanteeseen. Tähän mennessä on lakkautettu lähinnä vanhoja, pieniä ja pittoreskeja puukouluja, joille uuden käytön löytäminen on ollut kohtuullisen helppoa tai vaihtoehtoisesti sisäilmaongelmaisia 1970-luvun kouluja, jotka on purettu. Nyt lakkautusesitys koskee suuria, kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kivikouluja. Rakennuksen arvot säilyttävän uuden käytön löytäminen niille on vaikeaa. Parhaillaan on jo myynnissä ydinkeskustan alueella kaksi arvokasta ammattikoulurakennusta, kauppaopisto ja Teljän ammattikoulu. Uusien kohteiden tuleminen myyntilistalle ei helpota ostajien ja uuden käytön löytymistä. Kaupungin ei tule päätöksiä tehdessään jättää arvorakennuksiaan tuuliajolle.

Porin nykyiseen palveluverkkoon kuuluvat päiväkodit ovat enimmäkseen nuoria rakennuksia. Niistä kaksi, päiväkotihölmö ja päiväkotihölmö, toimii 1800-luvun lopulla rakennetuissa koulurakennuksissa. 1950-luvulta ovat päiväkotihölmö Kiertokatu (päiväkotikäyttö tiloissa alkuperäistä) ja päiväkotihölmö Päärnäinen (entinen kaupunginsairaalan taloustoimisto). Kaikki neljä voidaan todeta kulttuurihistoriallisesti arvokkaiksi ja osa on myös suojeltu. Samoin kuin kouluja, myös päiväkoteja on lakkautettu jo aiemminkin. Tähän joukkoon kuuluu mm. kaupungin vanhin päiväkotihölmö Itätulli (1926). Myös päiväkoteihin kohdistuu suuria muutospaineita, mutta merkitykseltään koulujen veroinen rakennusryhmä se ei kuitenkaan ole. Myös päiväkotirakennusten arvot tulisi kuitenkin kartoittaa ennen päätösten tekemistä niiden kohtalosta.

Museon ehdotus

- Porin koulurakennusten inventointi tulee käynnistää välittömästi arvojen määrittelemiseksi ja rakennusten luokittelemiseksi tulevien päätösten taustaksi (vrt. esim. Turun, Vantaan ja Espoon koulujen rakennusinventointi. www.koulurakennus.fi);
- Koulurakennusten arvot tulee ottaa huomioon päätettäessä koulutoiminnan lakkauttamisesta/jatkamisesta nyt ja myös myöhemmin vuosina. Päätöksiä ei tule tehdä ilman kattavaa koulurakennusten inventointia;
- Koulurakennusten arvot tulee ottaa huomioon muutosten ja peruskorjausten suunnittelussa. Museota tulee kuulla arvokkaaksi luokiteltavien koulujen korjaussuunnittelun yhteydessä;
- Porin kouluja koskevat asemakaavat tulee saattaa ajantasalle;

Satakunnan Museo

Museonjohtaja

Juhani Ruohonen

Tutkija

Liisa Nummelin